

Nr 172.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 6, punkt 3, av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1944) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet beräkna för budgetåret 1944/45 ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 236, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1944 föreslagit riksdagen att till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Nuvarande förhållanden.

Flertalet av karolinska institutets teoretiska institutioner, nämligen de anatomiska, histologiska, fysiologiska, kemiska, farmakologiska, rättsmedicinska och neurofysiologiska institutionerna ävensom institutets administrations- och bibliotekslokaler äro för närvarande inrymda i byggnaderna på tomten vid Hantverkargatan 3 i Stockholm. Av övriga institutioner disponerar institutet för allmän patologi lokaler på Sabbatsbergs sjukhus och institutionen för speciell patologi egen institutionsbyggnad vid karolinska sjukhuset, i vilken byggnad även den bakteriologiska institutionen är inrymd. För hygieniska institutionen ha lokaler beretts i den på Norrbackaområdet för Statens institut för folkhälsan uppförda nybyggnaden.

På tomten vid Hantverkargatan äro nu uppförda fyra byggnader, benämnda stora byggnaden (även kallad anatomibyggnaden), mellanbyggnaden, biblioteks- och bostadsbyggnaden samt lilla byggnaden. I stora byggnaden äro — förutom huvuddelen av de administrativa lokalerna och panncentralen — inrymda anatomiska, histologiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna. Mellanbyggnaden upptages av de kemiska och neurofysiologiska

institutionerna. Lilla byggnaden innehåller rättsmedicinska institutionen. Biblioteks- och bostadsbyggnaden inrymmer — förutom utrymmen för bibliotek och vissa tjänstebostäder — även kamrerarexpeditionen.

Byggnadsfrågans behandling vid 1930 års riksdag.

I propositionen 1930: 232 erinrades, att enligt 1926 års sjukhuskommission borde det stora målet vid lösandet av institutets byggnadsfråga vara att till en enhet sammanföra institutets i stor utsträckning spridda institutioner och kliniker. I enlighet härmed föreslog kommissionen, att samtliga dessa skulle förläggas till det tomtområde vid Norrbacka, som genom beslut av 1927 års riksdag ställts till förfogande för ändamålet.

I skrivelse 1930: 386 uttalade riksdagen, att det syntes vara ostridigt, att karolinska institutet, landets största medicinska undervisningsanstalt, vore i trängande behov av bättre, rymligare och mera modernt inrättade och utrustade lokaler för att kunna meddela en fullgod läkarutbildning. Riksdagen hade icke funnit anledning frånga den tidigare av riksdagen hävdade ståndpunkten, att förevarande byggnadsfråga borde lösas efter enhetstankens princip. Riksdagen biträdde därför det föreliggande förslaget om de olika avdelningarnas sammanförande till en enhet å Norrbackaområdet.

Anordnande av allmän arkitekttävling.

På av Kungl. Maj:t i 1936 års åttonde huvudtitel framställt förslag anvisade riksdagen ett reservationsanslag av 40 000 kronor till allmän arkitekttävling rörande nybyggnader för institutet å Norrbackaområdet.

Genom beslut den 15 maj 1936 föreskrev Kungl. Maj:t, att byggnadsstyrelsen skulle snarast möjligt anordna en allmän arkitekttävling i fråga om förslagsritningar till omförmälda nybyggnad och att tävlingsförslagen skulle bedömas av en särskild prisnämnd, bestående av sju av departementschefen utsedda ledamöter.

Nybyggnadsfrågans behandling vid 1937 års riksdag.

Med skrivelse den 23 februari 1937 överlämnade *byggnadsstyrelsen* de inkomna tävlingsförslagen. I skrivelsen meddelade styrelsen, att prisnämnden tilldelat ett av arkitekten Ture Ryberg upprättat förslag första pris. Detta förslag avsåg uppförande av sju institutionsbyggnader — en för varje institution — en administrations- och biblioteksbyggnad, en bostadsbyggnad för vaktmästare och en bostadsbyggnad för amanuenser.

Byggnadsstyrelsen fann det med första pris belönade förslaget lämpligen böra läggas till grund för genomförandet av ifrågavarande byggnadsföretag.

Med stöd av genom byggnadsstyrelsens försorg verkställda ytterligare utredningar hade styrelsen låtit utföra en preliminär kostnadsberäkning rörande detta förslag, enligt vilken beräkning kostnaderna fördelade sig sålunda:

Anatomiska institutionen	kronor	835 000
Kemiska institutionen	»	1 073 000
Histologiska institutionen	»	680 000
Rättsmedicinska institutionen	»	678 000
Hygieniska institutionen	»	435 000
Farmakologiska institutionen	»	666 000
Fysiologiska institutionen	»	618 000
Administrations- och biblioteksbyggnad	»	468 000
Kulvertar under byggnaderna	»	32 000
Utvidgning av karolinska sjukhusets värmecentral	»	50 000
Restaurering av »Stenbrottet»	»	40 000
Amanuensbostäder	kronor	60 000
Vaktmästarbostäder	»	135 000
Portvaktsbyggnad	»	15 000
	kronor	210 000
Yttre ledningar inom området (inkl. el. ledningar)	»	310 000
Anslutningsledningar utom området (inkl. el. ledningar) ..	»	210 000
Vägar och planer	»	120 000
Planeringar och stängsel m. m.	»	50 000

Summa kronor 6 475 000.

Vid anmälan i propositionen 1937: 219 av förevarande byggnadsfråga framhöll departementschefen att de av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget icke kunde anses oskäligen. Till den av byggnadsstyrelsen angivna kostnadssumman borde dock läggas ett belopp av i runt tal 75 000 kronor till konstnärlig utsmyckning av anläggningen, varför totalkostnaderna för byggnadsföretaget komme att uppgå till 6 550 000 kronor. Då värdet av den friblivande tomten vid Hantverkargatan torde kunna uppskattas till 3 725 000 kronor, skulle alltså nettoutgiften för statsverket vid en lösning av byggnadsfrågan i enlighet med det ovanstående förslaget uppgå till omkring 2 800 000 kronor.

I skrivelsen 1937: 286 uttalade riksdagen, att riksdagen funnit det till utförande förordade tävlingsförslaget innebära en lämplig lösning av byggnadsfrågan. Riksdagen medgav, att ifrågavarande nybyggnadsföretag nu igångsattes. Riksdagen framhöll emellertid, att de för byggnadsföretaget beräknade kostnaderna förefölle höga. Det vore önskvärt, att kostnaderna om möjligt nedbringades.

Riksdagen anvisade för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 100 000 kronor till nybyggnadsföretaget.

1938 års byggnadsförslag.

Genom beslut den 30 juni 1937 anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att, i samråd med delegerade, utsedda av karolinska institutets lärarkollegium inom kollegiet och i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda

tävlingsförslag, upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till huvudritningar och kostnadsberäkningar för ifrågavarande nybyggnad.

Med skrivelse den 1 februari 1938 överlämnade *byggnadsstyrelsen* dylika huvudritningar och kostnadsberäkningar, vilka på uppdrag av byggnadsstyrelsen utarbetats av arkitekten Ryberg i samråd med lärarkollegiets representanter och byggnadsstyrelsens utredningsbyrå.

Byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för det omarbetade förslaget sålunda:

Administrations- och biblioteksbyggnad	kronor	650 000
Anatomiska institutionen	»	1 063 000
Kemiska institutionen	»	1 214 000
Histologiska institutionen	»	721 000
Rättsmedicinska institutionen	»	640 000
Hygieniska institutionen	»	545 000
Farmakologiska institutionen	»	669 000
Fysiologiska institutionen	»	764 000
Ledningskulvertar m. m.	»	65 000
Restaurering av »Stenbrottet»	»	81 000
Omformningsanläggning och huvudfördelarcentral	»	32 500
Lokaltelefonväxel	»	32 500
Utvidgning av karolinska sjukhusets ångcentral	»	278 000
<i>Bostadsbyggnader:</i>		
Amanuensbostäder	»	72 000
Vaktmästar- och portvaktsbostäder	»	250 000
<i>Yttre arbeten:</i>		
Yttre ledningsarbeten m. m.	»	600 000
Vägar, planer, planeringar och stängsel	»	248 000
		Summa kronor 7 925 000.

I anslutning härtill framhöll byggnadsstyrelsen, att med gällande materiel- och arbetspriser kostnaderna för tävlingsförslagets genomförande skulle, fränsett kostnaderna för konstnärlig utsmyckning, belöpa sig till 8 100 000 kronor.

Med utgångspunkt från byggnadsstyrelsens kostnadsberäkningar anvisade 1938 års riksdag för budgetåret 1938/39 dels under kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, till uppgörande av entreprenadhandlingar m. m. ett reservationsanslag av 140 000 kronor, dels ock till nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska institutet å beredskapsstaten ett förskottsanslag av 1 360 000 kronor.

Hygieniska institutionens byggnadsfråga.

I den vid 1939 års statsverksproposition fogade kapitalbudgeten, bilaga 6, erinrades, att med frågan om nybyggnader för de teoretiska institutionerna vid karolinska institutet sammanhängde frågan om lokaler för statens institut

för folkhälsan. Vid inrättande genom beslut av 1938 års riksdag av nämnda institut förutsattes nämligen, att för institutet skulle under de närmaste åren uppföras en byggnad å den för karolinska institutets hygieniska institution reserverade delen av Norrbackaområdet och i direkt anslutning till den projekterade institutionsbyggnaden. Kostnaderna för byggnaden för institutet för folkhälsan uppskattades till i runt tal 1 800 000 kronor.

En av institutets för folkhälsan avdelningar skulle samtidigt fungera såsom karolinska institutets hygieniska institution. De i bygget för karolinska institutet ingående elektriska anläggningarna samt karolinska sjukhusets ångcentral skulle användas även för driften av institutet för folkhälsan. Yttre ledningar m. m. skulle vara gemensamma för de båda instituten.

Enligt en inom byggnadsstyrelsen upprättad promemoria av den 19 november 1938 borde, om bygget för statens institut för folkhälsan uppfördes utan att samtidigt bygget för karolinska institutet fullföljdes, i varje fall med hänsyn till kombinationen av de båda byggnadsföretagen, vissa delar av bygget för karolinska institutet komma till utförande, till vilka institutet för folkhälsan anslötes, vilka kostnadsberäknades till 800 000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande arbeten ha för budgetåren 1939/41 anvisats sammanlagt 700 000 kronor.

Nu föreliggande förslag.

Genom beslut den 30 juni 1938 fastställde Kungl. Maj:t de av arkitekten Ryberg upprättade, av byggnadsstyrelsen med skrivelse den 1 februari 1938 till Kungl. Maj:t överlämnade huvudritningarna till nybyggnader för karolinska institutets teoretiska institutioner m. m., att lända till huvudsaklig efterrättelse vid uppförande av nämnda byggnader.

Den 17 maj 1940 anbefallde Kungl. Maj:t, med hänsyn till rådande förhållanden, byggnadsstyrelsen att i samråd med delegerade, utsedda av karolinska institutets lärarkollegium, underkasta planerna för ifrågavarande byggnadsföretag granskning vad beträffade såväl byggnadsvolymen, den konstruktiva utformningen och valet av byggnadsmateriel som inredningens beskaffenhet, i syfte att nedbringa byggnadskostnaderna så långt detta vore möjligt, utan att skäligen krav på byggnadsföretagets ändamålsenlighet och beständighet åsidosattes.

Med skrivelse den 21 januari 1941 har *byggnadsstyrelsen* avgivit utredning och förslag i angivna hänseende. Byggnadsstyrelsen har därvid meddelat, att styrelsen i samråd med av lärarkollegiet utsedda delegerade funnit vissa förenklingar och beskränningar av det föreliggande byggnadsprogrammet möjliga. Vidare har styrelsen — under framhållande av att ett realiserande av detta program med undantag av nybyggnaden för den hygieniska institutionen med vid årsskiftet 1940/41 gällande priser skulle draga en kostnad av sammanlagt 8 755 000 kronor samt att det sålunda reducerade byggnadsprogrammet med de av styrelsen föreslagna begränsningarna av styrelsen

kostnadsberäknats till 7 740 000 kronor — angivit den genom de av styrelsen föreslagna åtgärderna uppkommande kostnadsreduktionen till (8 755 000 — 7 740 000 =) 1 015 000 kronor.

Enligt den av byggnadsstyrelsen framlagda kostnadskalkylen fördela sig anläggningskostnaderna sålunda:

Administrations- och biblioteksbyggnad	kronor	660 000
Anatomiska institutionen	»	1 135 000
Kemiska institutionen	»	1 290 000
Histologiska institutionen	»	740 000
Rättsmedicinska institutionen	»	670 000
Farmakologiska institutionen	»	720 000
Fysiologiska institutionen	»	831 000
Ledningskulvertar	»	81 000
Restaurering av »Stenbrottet»	»	97 000
Utvidgning av karolinska sjukhusets ångcentral	»	315 000
Amanuensbostäder	»	81 000
Vaktmästarbostäder	»	280 000
Yttre arbeten	»	840 000

Summa kronor 7 740 000.

1940 års civila byggnadsutredning har i utlåtande den 11 mars 1942 framlagt förslag till en ny byggnadsplan, avseende uppförande av dels tre institutionsbyggnader, varav en för de anatomiska och histologiska institutionerna, en för de fysiologiska och farmakologiska institutionerna och en för den kemiska institutionen, dels en kombinerad administrations- och biblioteksbyggnad, dels ock en bostadsbyggnad för vaktmästare. Byggnaden för den rättsmedicinska institutionen har av civila byggnadsutredningen föreslagits icke skola för närvarande komma till uppförande. Bostadsbyggnaden för amanuenser har föreslagits skola uteslutas ur byggnadsplanen. Beträffande de byggnader, som enligt byggnadsutredningens förslag skulle komma till utförande, ha väsentliga reduktioner och förenklingar i lokalprogrammet ifrågasatts.

De av civila byggnadsutredningen framlagda kostnadsberäkningarna framgå av följande sammanställning:

Administration och bibliotek	kronor	565 000
Anatomisk-histologisk institution	»	1 400 000
Farmakologisk-fysiologisk institution	»	1 200 000
Kemisk institution	»	1 100 000
Ledningskulvertar under byggnader	»	40 000
»Stenbrottet», kafébyggnad	»	45 000
Ångcentralens utvidgning	»	375 000
Bostadshus för vaktmästare	»	160 000
Yttre arbeten	»	810 000

Summa kronor 5 695 000.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har funnit sig böra bestämt avstyrka, att det av civila byggnadsutredningen utarbetade förslaget lades till grund för nybyggnad av karolinska institutets teoretiska institutioner m. m. Enligt kollegiets mening innebure förslaget stora olägenheter i många fall, och dess genomförande skulle i vissa hänseenden betyda en försämring gentemot nuvarande förhållanden. De fördelar, som ernåddes i form av ökat utrymme, vore icke så stora, att de uppvägs nackdelarna. Kollegiet ansåge det fördelaktigare för den medicinska undervisningen och forskningen, att institutet under en avsevärd tid framåt finge kvarstanna å sin nuvarande tomt än att nya byggnader nu uppfördes i enlighet med utredningens förslag. Då det emellertid alltjämt förelåge ett trängande och från alla håll vitsordat behov av ökat utrymme för institutets verksamhet, ville kollegiet varmt tillstyrka, att ett förslag till nya byggnader skyndsamt utarbetades.

Kanslern för rikets universitet har med hänsyn till vad från lärarkollegiets sida anförts hemställt, att frågan om nya byggnader för de teoretiska institutionerna måtte tills vidare uppskjutas. För den händelse hinder skulle möta häremot har kanslern beträffande de föreliggande förslagen anført bland annat följande.

För egen del kan jag ej finna några större olägenheter förenade med de anatomiska och histologiska institutionernas sammanförande i en gemensam byggnad. Vid Uppsala universitet skall enligt riksdagens nyss fattade beslut uppföras en gemensam byggnad för de farmakologiska och medicinsk-kemiska institutionerna. Dessa bägge institutioner äro för närvarande inrymda i samma byggnad, liksom fallet är med motsvarande institutioner i Lund. De anatomiska och histologiska institutionerna i Uppsala äro sammanbyggda till ett gemensamt komplex med vissa gemensamma lokaler (bibliotek, verkstad). Även om besparingen i byggnadskostnader genom en sådan förening av två institutioner ej skulle bli synnerligen stor, är dock varje reduktion av kostnaderna av betydelse. Dessutom synes det sannolikt, att vissa driftkostnader bli mindre än med två självständiga institutionsbyggnader.

Jag har icke heller blivit övertygad av de invändningar, som framställs mot gemensamt bibliotek, gemensamma verkstadslokaler och gemensamma djuravdelningar. En sak för sig är, att de av civila byggnadsutredningen beräknade utrymmena för verkstäder och djuravdelningar förefalla alltför knappa.

Beträffande föreläsningssalen har från prefekternas sida anförts, att vardera institutionen behöver sin egen föreläsningssal. Såsom civila byggnadsutredningen framhållit, bör en föreläsningssal kunna vara gemensam för två institutioner. Även om belastningen av utrymmet å tidsschemat för användningen av föreläsningssalen är så stor, att ytterligare något rum behöver delvis användas för föreläsningar, är det med hänsyn till ett rationellt utnyttjande av lokalerna önskvärt, att ingendera salen uteslutande reserveras för den ena institutionen.

Den andra nybyggnad, som beräknats kunna omedelbart påbörjas, är administrations- och biblioteksbyggnaden. I likhet med lärarkollegiet anser jag utrymmena enligt civila byggnadsutredningens förslag vara för

snävt beräknade. Därest uppskov med igångsättande av bygget för de anatomiska och histologiska institutionerna beslutas, bör även detta bygge anstå.

Med hänsyn till det läge, vari hela byggnadsfrågan kommit genom lärarkollegiets uppskovsförslag, anser jag mig sakna anledning att för närvarande yttra mig över förslagen angående övriga teoretiska institutioner.

Härefter har arkitekten Ryberg enligt under hand meddelat uppdrag överlämnat två i december 1942 dagtecknade skissritningar beträffande utformningen av den i byggnadsprogrammet ingående administrations- och biblioteksbyggnaden.

Genom beslut den 30 juni 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t, med ändring därutinnan av Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 30 juni 1938, byggnadsstyrelsen, att i samråd med delegerade, utsedda av karolinska institutets lärarkollegium, uppgöra ritningar och entreprenadhandlingar samt utföra andra förberedande arbeten beträffande ny administrations- och biblioteksbyggnad för institutet i huvudsaklig överensstämmelse med de av arkitekten Ryberg i december 1942 upprättade skissritningarna. Vidare anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att utreda möjligheterna av att med minsta möjliga merkostnad bibehålla den av styrelsen förordade planlösningen med en särskild byggnad för var och en av institutets institutioner.

Med skrivelse den 8 september 1943 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat utredning och förslag i angivna hänseende. Enligt en inom byggnadsstyrelsen verkställd kostnadsberäkning skulle merkostnaden vid en förläggning av institutionerna för anatomi och histologi i skilda byggnader uppgå till 65 000 kronor samt vid uppdelning av institutionerna för farmakologi och fysiologi till 90 000 kronor. Den sammanlagda kostnadsskillnaden skulle sålunda utgöra 155 000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört huvudsakligen följande.

Med hänsyn till rådande förhållanden på byggnadsmarknaden och till det statsfinansiella läget skulle jag för egen del — trots de ytterst otillfredsställande lokalförhållandena inom institutets nuvarande fastigheter — icke velat avvisa tanken på ett uppskov, därest icke denna byggnadsfrågas samband med andra för statsverket trängande tomtrågor skulle gjort det nödvändigt att inom den i markavtalet mellan kronan och Stockholms stad fastslagna tidsfristen, d. v. s. senast den 1 juli 1948, frigöra och till Stockholms stad överlämna den tomt inom kvarteret Glasbruket, som nu disponeras av karolinska institutet. I detta läge har jag funnit det ofrånkomligt, att anslag nu äskas till påbörjande även av karolinska institutets nybyggnad. Jag utgår därvid från att byggnadsföretaget skall genomföras under en tid av högst fyra år och förutsätter sålunda, att Kungl. Maj:t före den 1 juli detta år lämnar Stockholms stad besked, att kronan icke önskar tidigare dag för avträddandet av fastigheterna i kvarteret Glasbruket än den 1 juli 1948.

De olika byggnaderna böra uppföras i den ordningen att början göres med de byggnader, som skola inrymma lokalerna för administration och bibliotek samt de anatomiska och histologiska institutionerna. För genomförande av

byggnadsprogrammet i denna del torde erforderliga medel böra anvisas på riksstaten för nästa budgetår. För den kombinerade administrations- och biblioteksbyggnaden föreligga huvudritningar. Dessa ha upprättats på grundval av civila byggnadsutredningens förslag, vilket dock i vissa detaljer jämkats för att tillmötesgå av lärarkollegiet uttalade önsknings. Dessa modifikationer, som medföra en höjning av kostnaderna med 25 000 kronor, innebära i huvudsak att för kamrerarkontoret beräknats ökade utrymmen och att expeditionslokalen inom kansliet obetydligt utökats. Såsom en följd av dessa utvidgningar ha även de i våningen under kansliet och kamrerarkontoret belägna kollegie- och kommittérummen erhållit någon större golvyta. Lärarkollegiet, varmed samråd skett vid utarbetandet av ritningarna, har visserligen framhållit, att kamrerarkontoret alltjämt måste anses knappt tilltaget, men har likväl, ehuru med tvekan, godtagit ritningarna under förutsättning, att ny möbeluppsättning och modern kontorsutrustning anskaffas för såväl kamrerarkontoret som kansliet och att möjligheter finnas för eventuell framtida utbyggnad. För egen del är jag beredd att tillstyrka, att administrations- och biblioteksbyggnaden uppföres i huvudsaklig enlighet med ifrågavarande huvudritningar, varvid jag i likhet med lärarkollegiet förutsätter, att den nuvarande, i hög grad omoderna kontorsutrustningen slopas och ersättes med tidsenlig och utrymmesbesparande inredning och möblering. Jag vill även framhålla, att plandispositionen medger framtida utbyggnad, och förutsätter, att möjligheterna i detta hänseende beaktas jämväl vid byggnadens inplacering i terrängen. Kostnaderna för administrations- och biblioteksbyggnaden ha enligt de i februari 1942 gällande priserna beräknats till (565 000 + 25 000 =) 590 000 kronor. Med hänsyn till nu rådande prisläge bör detta belopp höjas till 640 000 kronor.

Även när det gäller de anatomiska och histologiska institutionerna är jag beredd att förorda, att en nybyggnad i princip planlägges med utgångspunkt från civila byggnadsutredningens förslag och att sålunda dessa institutioner sammanföras i ett komplex. Härvid bör beaktas, att de olägenheter, som förmenats vara i allmänhet förbundna med att vissa lokaler göras gemensamma för tvenne olika institutioner — vilka olägenheter emellertid enligt min mening, som stödjes av kanslerns yttrande, ofta överbetonats — i detta fall torde bli föga framträdande, helst som den planerade kurssalen för den histologiska institutionen bör kunna tjänstgöra som extra föreläsningssal. Bortsett från den kritik, som riktar sig mot sammanförandet av de bägge institutionerna, ha emellertid andra erinringar gjorts mot byggnadsutredningens förslag, vilka jag icke kunnat lämna obeaktade. Jag har av vad i ärendet anförts blivit övertygad om att den histologiska institutionens lokalutrymme av byggnadsutredningen beräknats alltför knappt. Källare, som enligt förslaget saknas under histologiflygeln, bör sålunda inredas under en del av denna byggnadskropp. Såväl föreläsningssalen som kurssalen böra anpassas till det ökade antalet studerande vid tandläkarinstitutet, vilkas utbildning under första året är förlagd till nu ifrågavarande institutioner. Vidare böra vissa jämkningar vidtagas i fråga om dispositionen av laboratorietrymmena, främst för att samtliga laboratorier för den anatomiska institutionen skola kunna inrymmas i anatomiflygeln och för att bereda ett något ökat utrymme åt de histologiska laboratorier. På lämplig plats i byggnadskroppen bör en för dissektionsobjekt och dylikt avsedd hiss anordnas. Beträffande slutligen de anmärkningar, som riktats mot rumshöjderna, förutsätter jag å ena sidan, att vid utarbetandet av huvudritningarna hänsyn togs till behovet av utrymmeskrävande apparatur i vissa lokaler men att å andra sidan omsorgsfullt prövas

möjligheterna att även med de av byggnadsutredningen föreslagna rumshöjderna ernå tillfredsställande ventilation genom utnyttjande av tidsenliga anordningar för luftväxling. De av mig förordade modifikationerna i byggnadsprogrammet kunna beräknas leda till en ökning av byggnadens volym med i runt tal 750 kubikmeter och av byggnadskostnaderna enligt 1942 års priser med cirka 75 000 kronor. Med inräknande av tillägg för prisstegring, cirka 130 000 kronor, skulle de sammanlagda kostnaderna för anatomiska och histologiska institutionernas byggnad följaktligen bli $(1\,400\,000 + 75\,000 + 130\,000 =) 1\,605\,000$ kronor. För att lämna utrymme för vissa ytterligare smärre modifikationer, som kunna komma att visa sig påkallade, torde det emellertid vara välbetänkt att på grundval av nu rådande prisläge räkna med en totalkostnad för detta byggnadsföretag av *1 625 000 kronor*.

För de övriga institutionernas vidkommande är byggnadsfrågan icke lika klar. Fysiologiska institutionens lokalbehov är sålunda avhängigt av vissa förslag, som äro att vänta från den pågående utredningen om den flygmedicinska forskningens ordnande. Frågan om den rättsmedicinska institutionens behov av särskilda lokaler har kommit i nytt läge genom det förslag till omorganisation av rättsmedicinalväsendet, som chefen för justitiedepartementet i annat sammanhang anmält, och enligt vilket en i samverkan med Stockholms stad upprättad rättsläkarstation är avsedd att förläggas till Norrbackaområdet i anslutning till rättsmedicinska institutionen. I motsats till civila byggnadsutredningens program torde detta förslag förutsätta, att en särskild byggnad uppföres också för denna institution. Jag har för avsikt att föranstalta om att förhandlingar i denna fråga snarast upptagas mellan staten och Stockholms stad. Slutligen föreligger ännu icke något överarbetat förslag till nybyggnad för den kemiska institutionen, vilken ansetts vara den, som senast bör förflyttas från sina nuvarande lokaler till Norrbackaområdet.

För utredningen av sist berörda byggnadsfrågor, vilken bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att förslag i ämnet om möjligt må kunna föreläggas nästa års riksdag, åtminstone i vad gäller flertalet institutioner, bör beräknas ett icke alltför knappt belopp, eller förslagsvis 50 000 kronor. Slutligen torde för yttre arbeten (planeringsarbeten, anläggningar av vägar och dylikt) för det första byggnadsskedet beräknas i runt tal 100 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för nu ifrågavarande etapp av byggnadsföretaget och för utredningar rörande den närmast följande kunna sålunda angivas till $(640\,000 + 1\,625\,000 + 50\,000 + 100\,000 =) 2\,415\,000$ kronor. Härav torde för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 2 200 000 kronor.

I det föregående har påvisats angelägenheten av att den av mig tillstyrkta första etappen av karolinska institutets utflyttning till Norrbackaområdet snarast möjligt kommer till stånd. Givetvis måste det dock bliva beroende av situationen på byggnadsmarknaden, vid vilken tidpunkt detta byggnadsföretag kan igångsättas. Frågan härom torde få i vanlig ordning prövas av Kungl. Maj:t.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har frågan om nybyggnad för karolinska institutets teoretiska institutioner under en lång följd av år varit föremål för överväganden och utredningar. För 1937 års riksdag framlades omsider förslag till en lösning av denna byggnadsfråga, vilket framgick som resultat av en allmän arkitekttävlan. Det med första pris bedömda förslaget innebar bland annat, att på det s. k. Norrbackaområdet i närheten av karo-

linska sjukhuset skulle uppföras, förutom en administrations- och biblioteksbyggnad, särskilda byggnader för var och en av institutets sju institutioner, ävensom byggnader för vaktmästare och amanuenser. Riksdagen godtog det framlagda byggnadsprogrammet. Byggnadsarbetena hunno emellertid icke påbörjas före krigsutbrottet. De ändrade förhållanden, som i och med detta inträdde i de ekonomiska förutsättningarna för ifrågakvarande omfattande byggnadsföretag, föranledde en omprövning av programmet i syfte att nedbringa kostnaderna. Civila byggnadsutredningen har för sin del föreslagit vidtagande av vissa besparingsåtgärder, åsyftande bland annat, dels att flertalet institutioner icke skulle komma att disponera över särskilda byggnader utan i stället sammanföras två och två i en byggnad, dels ock att jämkningar i planlösningen skulle företagas med avseende å antalet erforderliga rum samt rumsstorlek och rumshöjd.

Departementschefen har på anförda skäl funnit det ofrånkomligt, att anslag nu äskas för påbörjande av karolinska institutets nybyggnad. Början bör enligt departementschefens mening göras med den kombinerade byggnaden för administration och bibliotek samt med lokaler för de anatomiska och histologiska institutionerna, vilka institutioner i enlighet med byggnadsutredningens förslag skulle sammanföras i ett gemensamt byggnadskomplex. För att i någon mån tillmötesgå de krav på ökade utrymmen, som under ärendets behandling framstälts särskilt från karolinska institutets lärarkollegium, har departementschefen för sin del förordat vissa modifikationer i byggnadsutredningens förslag.

Utskottet, som tillstyrker, att anslag för nästa budgetår anvisas för igångsättande av omförmälda byggnadsföretag, har icke funnit något att erinra mot att början göres med de av departementschefen angivna byggnaderna. Utskottet vill emellertid framhålla, att utskottet vid sin prövning av detta ärende icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter mot den framlagda planlösningen. Med hänsyn särskilt till eventuella framtida utbyggnadsbehov har det syntts utskottet kunna ifrågasättas om det på längre sikt kan ur ekonomisk synpunkt befinnas ändamålsenligt att på sätt som föreslagits i icke oväsentlig utsträckning beskära utrymmena i de planerade byggnaderna samt sammanföra omförmälda två institutioner i en och samma byggnad. Då denna planlösning emellertid enligt de framlagda kostnadsberäkningarna medför avsevärda besparingar i byggnadskostnaderna har utskottet under rådande statsfinansiella förhållanden ansett sig böra godtaga departementschefens ifrågakvarande förslag. Utskottet utgår ifrån att Kungl. Maj:t vid sin fortsatta prövning av institutets nybyggnadsfråga ingående mot varandra väger de olika synpunkter, som här göra sig gällande, med hänsyn till såväl ekonomiska förhållanden som lokalernas ändamålsenlighet och möjligheterna för en framtida utbyggnad.

Emot de av departementschefen verkställda kostnadsberäkningarna har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Nybyggnad för karolinska mediko-
kirurgiska institutet* för budgetåret 1944/45 under statens
allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av
2 200 000 kronor.

Stockholm den 2 juni 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 171.
